

ÅK 7-9

VACKRARE VARDAGSVARA

Kan god formgivning göra världen bättre?

Smittkoppor var länge en fruktad sjukdom. Den orsakade mycket lidande och tog många människors liv. Nu är den utrotad. I den här lektionen får eleverna lära sig mer om hur det gick till och vad det fick för effekter i samhället.

Foto: Jörgen Ludvigsson, Kulturparken Småland (CC BY).

En lektion från

LÄRARHANDLEDNING

KOPPLING TILL SKOLANS KURSPLAN

Lgr22 Centralt innehåll - Åk 7-9

Demokratisering och ökad globalisering, cirka 1900 till nutid

- Demokratiseringen i Sverige och framväxten av välfärdssamhället.

Lgr22 betygskriterier

- Eleven visar kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp.

Globala målen

- Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion.

Bakgrund

Den här lektionen handlar om svensk formgivning och hur den hänger samman med välfärdssamhällets framväxt i Sverige under 1900-talet. Utgångspunkten är Svenska Slöjdföreningens propagandaskrift "Vackrare vardagsvara" från 1919, samt idéer och föremål som kan kopplas till begreppet.

Lektionsmaterialet innehåller korta texter, ljudklipp, bilder på föremål och fotografier. Avslutningsvis presenteras diskussionsfrågor som öppnar upp för reflektion. I lärarhandledningen finns två fördjupningsuppgifter som utgår från lektionsmaterialet.

Syfte

Syftet är att belysa en av många politiska och sociala reformer som kom att påverka och forma välfärdssamhällets framväxt i Sverige under 1900-talet. Centrala reformer som ofta lyfts fram är exempelvis framväxten av politiska partier och kvinnorörelsen. Med denna lektion hoppas vi kunna nyansera bilden och visa på att stegen mot ett välfärdssamhälle skedde på flera olika plan i samhället samtidigt.

Syftet är också att synliggöra de vardagliga föremål som finns omkring oss och väcka tankar kring hållbar konsumtion och produktion.

Mål

Målet med lektionen är att eleverna ska kunna:

- Redogöra för begreppet "vackrare vardagsvara", dess uppkomst och hur det hänger ihop med framväxten av välfärdssamhället i Sverige.
- Resonera kring formgivning och dess betydelse då och nu.

Förkunskaper

Lektionen bygger på att eleverna har grundläggande kunskaper om industrialismen och klassamhällets framväxt under 1800-talet samt välfärdssamhällets framväxt under 1900-talet.

En lektion från

LÄRARHANDLEDNING

Begreppslista

Här nedan listas begrepp och svåra ord som kan behöva förklaras.

Formgivning/Design

Formgivning eller design som man ofta säger idag, är begrepp som beskriver ett föremåls utseende och konstruktion. Orden har samma innebörd, men ”design” är ett nyare begrepp som började användas i det svenska språket först på 50-talet.

Välfärdssamhälle

I ett välfärdssamhälle finns olika trygghetssystem som säkerställer att alla medborgare har en någorlunda god levnadsstandard vad gäller hälsa, privatekonomi, boendeförhållanden, utbildning och kultur.

Bruksföremål

Föremål, redskap och utrustning som är avsedda att användas. Bruksföremål kan förstås i motsats till prydnadsföremål.

Ideell förening

En ideell förening drivs inte av ekonomisk vinning utan ideella syften. Det kan exempelvis vara att arbeta för medlemmarnas rättigheter eller för samhällsnyttiga ändamål.

Opinionsbildare

En person eller organisation som starkt påverkar människors åsikter och uppfattningar i en specifik fråga.

Förespråka

Tala gott om, rekommendera.

Ändamålsenlig

Funktionell, praktisk. Något som passar väl för det som det är tänkt att användas till.

En lektion från

LÄRARHANDLEDNING

Övning 1 – diskussion

Tidsåtgång: ca 15 minuter.

Följande frågor ger eleverna chans att repetera och formulera sig kring lektionens innehåll. Här ges eleverna möjlighet att visa kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp. Låt eleverna diskutera enligt EPA-modellen (Enskilt, i par, alla).

- Vad menade man med begreppet "Vackrare vardagsvara"?
- Hur uppkom begreppet?
- Vad fanns det för argument för och emot "Vackrare vardagsvara"?
- Ledde den "vackrare vardagsvaran" till den samhällsutveckling som man hoppats på?

Övning 2 – Vad är bra formgivning?

Tidsåtgång: Beror på ambitionsnivå, allt ifrån 20 minuter till en hel lektion. Övningen kan göras som en aktivitet i skolan eller som en hemuppgift.

Låt eleven (enskilt eller i grupp) välja ut två samtida föremål – ett som representerar bra formgivning och ett som representerar dålig formgivning. Föremålen kan vara något vardagligt som finns i hemmet eller skolan så som möbler, bruks- och prydnadsföremål eller kläder. Låt eleven välja ut föremål på egen hand och skriva en motivering. Poängtera att det inte finns något rätt eller fel svar så länge eleven kan argumentera för sin sak. Övningen kan fungera som en fördjupning av diskussionsfrågorna som presenteras i lektionen.

Låt eleverna redovisa för varandra hur de har tänkt. Redovisningen kan presenteras muntligt eller med text och bild genom en poster. Svaren kan exempelvis kretsa kring om hållbar konsumtion och produktion, funktion, estetik etc.

Diskussionsfrågor i helgrupp i samband med redovisningen:

- Vad kännetecknar bra/dålig formgivning? Tycker vi olika? Finns det en samsyn kring vad som är bra/dålig formgivning i vår tid?

Källor

- Arfvidsson Womack, Anna, *Sovrummet: bäddat för förändring*, Nordiska museets förlag, Stockholm, 2013
- Gedin, Per I., *När Sverige blev modernt: Gregor Paulsson, vackrare vardagsvara, funktionalismen och Stockholmsutställningen 1930*, Albert Bonniers Förlag, [Stockholm], 2018
- Ivanov, Gunnela, *Vackrare vardagsvara - design för alla?: Gregor Paulsson och Svenska slöjdföreningen 1915-1925*, Institutionen för historiska studier, Univ., Diss. Umeå : Univ., 2004, Umeå, 2004
- Paulsson, Gregor, *Vackrare vardagsvara*, Faks.-uppl., Rekolid, Stockholm, 1986[1919]

En lektion från

